

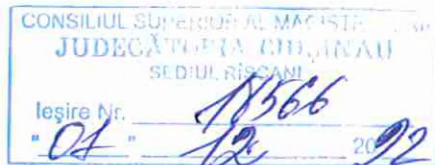
REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
sediul Rîșcani

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
office Rîșcani

Chișinău, str. Kiev, 3 Republica Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Chisinau, Kiev 3, street, Republic of Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

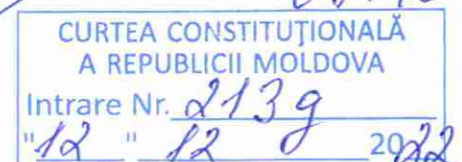
Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău str. A. Lăpușeanu, 28

Prin prezenta, Judecătoria Chișinău /sediul Rîșcani/, Vă expediază sesizarea depusă de către avocatul Vladimir Kovali cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ intentată de către reclamantul Moroz Oleg împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Inspectoratul General al Poliției, privind anularea actului, obligarea emiterii actului, conform încheierii din 01.12.2022.

- Anexă: 1) copia încheierii din 01.12.2022 pe 5 file;
2) copia cererii de chemare în judecată pe 6 file;
3) sesizarea pe 13 file.

Judecătorul
Judecătoriei Chișinău /sediul Rîșcani/

CAZACU Grigorii

2

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**
str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

**SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE**

I – AUTORUL SESIZĂRII

1. Vladimir
2. Kovali
3. Adresa municipiul Chișinău
4. Funcția avocat
5. Tel./fax
6. Vladimir Kovali
7. Avocat
8. Chișinău
9. Tel.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

12.1. În procedura judecătorului în judecătoria municipiului Chișinău cu sediul Rîșcani Grigorii Cazacu se află acțiunea în contenciosul administrativ la cererea lui Moroz Oleg către Casa Națională Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ.

12.2. Reclamantul Moroz Oleg Simion, _____, identificat prin IDNP _____, la data de 20 iulie 2022 a depus în adresa Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Ialoveni, cererea înregistrată cu nr. 1487 privind recalcularea pensiei, prin includerea perioadei 11 iulie 2014- 19 mai 2022 în vechimea de muncă.

12.3. Nefiind de acord cu actul administrativ primit a solicitat prin cerere prealabilă anularea lui.

12.4. Prin Decizia CTAS Ialoveni nr. 40/2022/22564 din 20 iulie 2022 a fost respinsă cererea de recalculare a pensiei bazându-se pe prevederile Legii 1544/1993 privind Asigurarea cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, motivând că: dreptul la pensie apare o singură dată după eliberarea din serviciu și că beneficiaz de pensie pentru vechime în muncă începând cu data de 04 iunie 2014.

12.5. La data de 15 august 2022, din partea CNAS a primit răspunsul nr. 1632 prin care i-a fost refuzat în satisfacerea cererii prealabile, depuse în anularea Deciziei CTAS Ialoveni precitate.

Casa Națională Asigurări Sociale a motivat poziția sa în conformitate cu prevederile art.61 al legii 1544/1993 :

Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a

prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare.

Pensiile stabilite persoanelor din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciul militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea în rezervă sau în retragere.

Prin prisma celor expuse din normele menționate, comunicăm că **dreptul la pensie apare o singură dată după eliberare din serviciu, cu dreptul de a fi recalculată în condițiile legii.**

12.6 Consider ca norma adoptată are un caracter neclar în aplicare, încalcând principiul clarității și previzibilității. Astfel, în Hoărărea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a menționat: "Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decida asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile".

Or art.51 din legea precitată prevede clar:"

(1) În cazul apariției unor circumstanțe care implică modificarea mărimilor pensiilor stabilite pentru militarii în termen și familiile acestora, recalcularea pensiilor se efectuează în termenele stabilite de Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

(2) Recalcularea pensiilor pentru militarii care au îndeplinit serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și pentru familiile acestora se efectuează de la data de 1 a lunii următoare celei în care au survenit circumstanțele ce cauzează modificarea mărimii pensiei. Totodată, dacă pensionarul beneficiază de dreptul la majorarea pensiei, diferența de pensie i se poate plăti doar pentru 12 luni trecute

Iar Legea nr.156/1998 conține normele:

Articolul 33. Reexaminarea drepturilor la pensie

(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

a) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc pînă la acordarea drepturilor la pensie;

b) transferării la altă categorie de pensie;

c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă.

(2) Reexaminarea drepturilor la pensie în cazul prevăzut la alin.(1) lit.a) se efectuează și pentru pensionarii care și-au realizat dreptul la pensie pînă la 1 ianuarie 1999, dar numai la prezentarea documentelor ce confirmă stagiul de cotizare.

(3) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi.

(4) Pensionarul care solicită transferul la una dintre categoriile de pensii prevăzute de prezenta lege de care a beneficiat anterior poate opta pentru pensia stabilită anterior luînd în considerare toate indexările și recalculările efectuate pînă la data transferului.

(4¹) Pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea/reexaminarea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă/pensie de dizabilitate în condițiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des

decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată conform formulelor din anexe, părți integrante ale prezentei legi, este mai mare decât pensia aflată în plată.

(4²) Reexaminarea pensiilor pentru limită de vîrstă, stabilite pînă la 1 ianuarie 2019, se efectuează în raport cu stagiul de cotizare cumulat după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.1¹:

Tabelul nr.1¹

	Perioada de stabilire a pensiilor					
	Pensiile stabilite/reexaminare pînă la 1 ianuarie 1999		Pensiile stabilite după 1 ianuarie 1999 și pînă la 1 ianuarie 2019			
Anul în care va fi efectuată reexaminarea pensiei	2019	2020 (1 ianuarie)	2020 (1 iulie)	2021 (1 ianuarie)	2022 (1 ianuarie)	2023 (1 ianuarie)
Stagiul de cotizare după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă	de la 15 ani	pînă la 15 ani	de la 10 ani	de la 7 ani pînă la 10 ani	de la 5 ani pînă la 7 ani	de la 2 ani pînă la 5 ani

(4³) Reexaminarea pensiilor de dizabilitate, stabilite pînă la 1 ianuarie 2022, se efectuează în raport cu stagiul de cotizare cumulat după realizarea dreptului la pensie de dizabilitate, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.1²:

Tabelul nr.1²

	Perioada de stabilire a pensiilor		
	Pensiile stabilite/reexaminare pînă la 1 ianuarie 1999	Pensiile stabilite după 1 ianuarie 1999 și pînă la 1 ianuarie 2022	
Anul în care va fi efectuată reexaminarea pensiei	2022 (1 ianuarie)	2023 (1 ianuarie)	2024 (1 ianuarie)
Stagiul de cotizare după realizarea dreptului la pensie de dizabilitate	de la 2 ani	de la 7 ani	de la 2 ani pînă la 7 ani

(5) Noile drepturi la pensie se acordă începînd cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale. În cazul transferării la altă categorie de pensie prevăzută de prezenta lege, termenul de transfer se stabilește conform art.11 alin.(2).

(6) Cererea de reexaminare a pensiei pentru limită de vîrstă în condițiile alin.(4¹) și (4²), precum și cererea de reexaminare a pensiei de dizabilitate în condițiile alin.(4¹) și (4³) se depun la organul teritorial de asigurări sociale de la domiciliul asiguratului sau, în formă electronică, prin intermediul portalului guvernamental unic al serviciilor publice, al portalului guvernamental al cetățeanului ori al paginii web oficiale a Casei Naționale de Asigurări Sociale."

Suntem în prezența concurenței normelor de drept care au relevanță la recalcularea pensiilor persoanelor pensionate pe linia MAI și care continuie să activeze atît în cadrul MAI cît și în economia națională. Și mai mult norma de drept conținută în alin.2 din art.61 din legea 1544/93 :” (2) Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă, **stabilită de legislație, termenul de aflare** în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere. ”are un caracter discriminatoriu față de acele persoane care după obținerea dreptului de pensie după limita de vîrstă și prelungesc să

activeze în economia națională sunt private de dreptul de recalculare a cuantumului pensiei stabilite.

12.7 Ne fiind de accord cu răspunsul primit la cererea prealabilă și considerînd ca este încălcat dreptul sau constituțional a înaintat acțiune în instanța de judecată.

III .CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

13.1 prin ordinul Inspectoratului General al Poliției nr.352 ef, a fost demisionat în rezervă, în conformitate cu art. 47 al Legii cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27 decembrie 2012 (*atingerea vechimii în muncă ce permite dreptul la pensie*).

Astfel, din 14 iunie 2014 este pensionar în conformitate cu *Legea 1544-VI din 23 iunie 1993 cu privire la asigurarea cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comanda și din trupele organelor afacerilor interne 1544-VI din 23 iunie 1993*.

13.2 Prin ordinul IGP nr. 414ef. din 11 iulie 2014, s-a reangajat în cadrul Centrului Tehnico-Criminalistic și Expertize Judiciare al Inspectoratului General de Poliție, unde a activat până la data de 23 mai 2022, fiind eliberat prin ordinul IGP nr. 268ef. din 19 mai 2022.

În acest context, a fost emis Certificatul nr. 34/3-222rc din 08 iunie 2022, eliberat de IGP prin care s-a stabilit că la data de 23 mai 2022, vechimea totală în muncă constituia 28 ani 6 luni 24 zile.

13.3 Reieșind din prevederile art. 2 al Legii nr.1544-XII din 23.06.1993, persoanelor din corpul de comanda și din trupele organelor afacerilor interne care au dreptul la pensie, li se stabilește pensie după eliberarea din serviciu.

Concomitent, alin. 2 al aceluiași articol prevede că, recalcularea pensiilor pentru militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special și pentru familiile acestora se efectuează de la data de 1 a lunii următoare celei care au survenit circumstanțele ce cauzează modificarea mărimii pensiei.

13.4 În conformitate cu art. 51 alin. 1 al Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, în cazul apariției unor circumstanțe care implică modificarea mărimii pensiilor stabilite pentru militarii în termen și familiile acestora, recalcularea pensiilor se efectuează în termenele stabilite de Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

13.5. Concomitent, alin. 2 al aceluiași articol prevede că, recalcularea pensiilor pentru militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special și pentru familiile acestora se efectuează de la data de 1 a lunii următoare celei care au survenit circumstanțele ce cauzează modificarea mărimii pensiei.

13.6. Potrivit art. 61 al aceleiași Legi, ce prevede recalcularea pensiilor stabilite anterior, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi, astfel stabilindu-se clar că recalculul se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare și nu în momentul pensionării.

IV. EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII.

14.1 Legislația pertinentă

Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

[...]”

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu

poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

14.2. Prevederile relevante ale Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr.1544 din 23 iunie 1993 sunt următoarele:

Articolul 2

Condițiile de asigurare cu pensii

„(1) Militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri care au dreptul la pensie li se stabilește pensie după eliberare din serviciu.

(2) Persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne și care au dreptul la pensie în conformitate cu art.13 lit.a) din prezenta lege li se acordă, de la data emiterii ordinului privind prelungirea termenului de aflare în serviciu, pensie în mărime de 50 procente din suma pensiei cuvenite.”

Articolul 50

Termenele de stabilire a pensiilor

„(1) Pensiile se stabilesc:

b) pentru militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare – de la data eliberării din serviciu, dar nu mai devreme de ultima zi în care au fost asigurați cu soldă, [...]

c) persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) ale organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne – de la data emiterii ordinului de prelungire a termenului de aflare în serviciu.

(2) În cazul adresării tardive, pensia pentru perioada precedentă se stabilește de la data apariției dreptului la pensie, dar cel mult cu 12 luni înainte de solicitarea pensiei.”

Articolul 61

Recalcularea pensiilor stabilite anterior

„(1) Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

(2) Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere.

14.3 Prevederile relevante ale Legii nr.288 din 16 decembrie 2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne sunt următoarele:

Articolul 19

Limita de vârstă în funcția publică cu statut special

„(1) Funcționarii publici cu statut special pot deține funcții publice cu statut special până la atingerea următoarelor limite de vârstă:

a) 50 de ani – pentru subofițeri;

b) 55 de ani – pentru ofițeri, cu excepția gradelor de chestor, chestor-șef și chestor general, pentru care limita de vârstă este de 60 de ani.

(2) Menținerea în funcția publică cu statut special peste limita de vârstă prevăzută la alin.(1) poate avea loc pentru o perioadă de maximum 5 ani în întreaga carieră. Prelungirea se face, anual, de către angajator sau persoana împuternicită de către acesta, cu condiția ca funcționarul public cu statut special să fie declarat apt pentru serviciu prin decizia Comisiei medicale a Ministerului Afacerilor Interne.”

Articolul 38

Încetarea raportului de serviciu

„(1) Raportul de serviciu al funcționarului public cu statut special poate să înceteze în următoarele situații:

[...]

b) la atingerea limitei de vârstă în serviciu, cu excepția cazului stabilit la art.19 alin.(2);

c) după acumularea vechimii în muncă ce permite dreptul la pensie, cu excepțiile stabilite de prezenta lege;

[...]

(4) În cazul acumulării premiselor ce determină aplicarea prevederilor alin.(1) lit.c), raportul de serviciu al funcționarului public cu statut special poate fi prelungit prin acordul comun al părților pe o perioadă determinată. În cazul stabilirii pensiei funcționarului de către Ministerul Afacerilor Interne, raportul de serviciu al acestuia poate fi prelungit pe o perioadă determinată ce nu va depăși 5 ani, calculați cumulativ din data reîncadrării ulterioare stabilirii pensiei.

[...].”

14.4. Prevederile relevante ale Legii privind sistemul public de pensii 156/14.10.98 sunt următoarele:

Articolul 33. Reexaminarea drepturilor la pensie

(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

a) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc pînă la acordarea drepturilor la pensie;

b) transferării la altă categorie de pensie;

c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă.

(2) Reexaminarea drepturilor la pensie în cazul prevăzut la alin.(1) lit.a) se efectuează și pentru pensionarii care și-au realizat dreptul la pensie pînă la 1 ianuarie 1999, dar numai la prezentarea documentelor ce confirmă stagiul de cotizare.

(3) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi.

(4) Pensionarul care solicită transferul la una dintre categoriile de pensii prevăzute de prezenta lege de care a beneficiat anterior poate opta pentru pensia stabilită anterior luînd în considerare toate indexările și recalculările efectuate pînă la data transferului.

(4¹) Pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea/reexaminarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă/pensie de dizabilitate în condițiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată conform formulelor din anexe, părți integrante ale prezentei legi, este mai mare decât pensia aflată în plată.

(4²) Reexaminarea pensiilor pentru limită de vârstă, stabilite pînă la 1 ianuarie 2019, se efectuează în raport cu stagiul de cotizare cumulat după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.1¹:

	Perioada de stabilire a pensiilor					
	Pensiile stabilite/reexaminare pînă la 1 ianuarie 1999		Pensiile stabilite după 1 ianuarie 1999 și pînă la 1 ianuarie 2019			
Anul în care va fi efectuată reexaminarea pensiei	2019	2020 (1 ianuarie)	2020 (1 iulie)	2021 (1 ianuarie)	2022 (1 ianuarie)	2023 (1 ianuarie)
Stagiul de cotizare după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă	de la 15 ani	pînă la 15 ani	de la 10 ani	de la 7 ani pînă la 10 ani	de la 5 ani pînă la 7 ani	de la 2 ani pînă la 5 ani

(4³) Reexaminarea pensiilor de dizabilitate, stabilite pînă la 1 ianuarie 2022, se efectuează în raport cu stagiul de cotizare cumulat după realizarea dreptului la pensie de dizabilitate, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.1²:

	Perioada de stabilire a pensiilor		
	Pensiile stabilite/reexaminare pînă la 1 ianuarie 1999	Pensiile stabilite după 1 ianuarie 1999 și pînă la 1 ianuarie 2022	
Anul în care va fi efectuată reexaminarea pensiei	2022 (1 ianuarie)	2023 (1 ianuarie)	2024 (1 ianuarie)
Stagiul de cotizare după realizarea dreptului la pensie de dizabilitate	de la 2 ani	de la 7 ani	de la 2 ani pînă la 7 ani

(5) Noile drepturi la pensie se acordă începînd cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale. În cazul transferării la altă categorie de pensie prevăzută de prezenta lege, termenul de transfer se stabilește conform art.11 alin.(2).

(6) Cererea de reexaminare a pensiei pentru limită de vârstă în condițiile alin.(4¹) și (4²), precum și cererea de reexaminare a pensiei de dizabilitate în condițiile alin.(4¹) și (4³) se depun la organul teritorial de asigurări sociale de la domiciliul asiguratului sau, în formă electronică, prin intermediul portalului guvernamental unic al serviciilor publice, al portalului guvernamental al cetățeanului ori al paginii web oficiale a Casei Naționale de Asigurări Sociale

14.5 Prevederile relevante ale Legii privind sistemul public de asigurări sociale 489/08.07.99 sunt următoarele:

Articolul 3. Principiile organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale

Sistemul public de asigurări sociale (denumit în continuare *sistem public*) se organizează și funcționează avînd ca principii de bază:

a) principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public bazat pe aceleași norme de drept;

b) principiul egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public – contribuabili și beneficiari – un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

c) principiul solidarității sociale, inter și intragenerații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege;

d) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor;

e) **principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;**

f) principiul repartiției, potrivit căruia resursele bugetului asigurărilor sociale de stat se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public, conform legii;

g) principiul autonomiei, potrivit căruia sistemul public se administrează de sine stătător, pe baza legii;

h) principiul imprescriptibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie;

i) principiul incesibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Articolul 4. Persoanele asigurate obligatoriu

În sistemul public, sînt asigurate obligatoriu, prin efectul legii:

1) persoana care desfășoară activitate pe bază de contract individual de muncă;

1¹) militarii care îndeplinesc serviciul prin contract, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, ofițerii de protecție și colaboratorii organelor securității statului și Centrului Național Anticorupție;

1²) persoana care exercită independent profesiunea de medic în una dintre formele de organizare a activității profesionale prevăzute de Legea ocrotirii sănătății nr.411/1995;

1³) liber-profioniștii ce practică activitate în sectorul justiției

14.4. Consider că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie :

Art.61 alin.2 :” 2) Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculat după trecerea lor în rezervă sau în retragere.”

Consider că dispozițiile legale atacate contravin prevederilor art. 16 alin. (2) referitor la egalitatea cetățenilor în fața legii și ale art. 15 referitor la principiul că cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Astfel, tratamentul juridic al persoanelor care se află într-o situație judiciară nu este justificat de situația diferită în care s-ar afla aceștia, ci de celeritatea soluționării cauzei. Un astfel de criteriu exterior conduitei persoanei interesate este în contradicție cu principiul egalității în fața legii al cetățenilor, conform căruia la situații egale tratamentul juridic aplicat nu poate fi diferit. Astfel, persoanele care continuie să activeze, contribuie la fondul social, fondul de pensii rămîn la același quantum de pensii cu cei care nu activează și fac contribuții . Persoanele care continuie activitatea în organelle afacerilor interne după ieșirea la pensie după vîrstă au dreptul la recalcul iar persoanele ce activează după ieșirea la pensie în alte ramuri ale economiei sunt private de dreptul de recalcul. Considerăm că formula corectă ar fi:”

(2) Reexaminarea pensiilor stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă al organelor afacerilor interne care continuă să activeze după realizarea

dreptului la pensie pentru limită de vîrstă se va efectua în condițiile și termenele stabilite de Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

Curtea Constituțională a statuat în mod constant în jurisprudența sa că situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional. Această soluție este în concordanță și cu jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, conform căreia orice diferență de tratament, făcută de stat între indivizi aflați în situații analoge (în cazul nostru pensionarii lucrători și pensionarii nelucrători), trebuie să își găsească o justificare obiectivă și rezonabilă.

Principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament generator de soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit legal și social nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice. În situația analizată de noi, Legea introduce un regim juridic total diferit și de natură să creeze unele privilegii doar pentru o anumită categorie de pensionari care nu lucrează, respectiv se crează o politică socială care se îndepărtează de la regulile general admise și care ar deveni discriminatorie din moment ce a introdus criterii care au afectat egalitatea în drepturi a cetățenilor. Or, prin regimul juridic propus prin Lege în cazul dat, în considerarea specificului anumitor categorii de pensionar, legiuitorul stabilește condiții particulare de asigurări sociale, conducând la instituirea unor privilegii sociale în beneficiul acestora și instituirea unei diferențe de tratament nejustificate obiectiv, rațional și rezonabil. Observăm de altfel că privilegiul acordat (doar) întregului cerc de pensionari nelucrători este însoțit de îngrădirea totală a drepturilor celor ce prelungesc să activeze, să contribuie la dezvoltarea economiei naționale.

Discriminarea se bazează pe noțiunea de excludere de la un drept, iar remediul constituțional specific, în cazul constatării neconstituționalității discriminării, îl reprezintă acordarea sau accesul la beneficiul dreptului. În cazul nostru, considerăm că s-ar impune eliminarea sintagmelor contestate cu introducerea unei modalități de recalculare a pensiei după ieșirea la pensie potrivit vechimii în serviciu în funcție de contributivitatea personală. Or această modificare ar stimula pensionarii să prelungească activitatea de lucru să contribuie la dezvoltarea economiei naționale. Privarea persoanelor menționate de dreptul la reexaminarea pensiei ar putea avea ca efect inhibarea acestora de a practica o muncă salarizată și îi poate determina să caute locuri de muncă la „negru”, pentru a evita plata contribuțiilor de asigurări sociale. Or, într-un asemenea caz, obiectivul gestionării corecte a fondurilor sociale nu este realizat. Astfel, dacă unei persoane din categoria menționată i s-ar plăti salariul în termenul necesar pentru a putea pretinde la reexaminarea pensiei, ea ar contribui mai mult timp la sistemul asigurărilor sociale de stat. Așadar, reexaminarea pensiei pentru militari reprezintă un stimulent pentru persoanele menționate de a-și continua munca, fiind, inclusiv, o măsură aptă să contribuie la realizarea obiectivului legitim urmărit. Mai mult, poate fi în interesul protecției persoanelor ca acestea să lucreze în continuare. Motivele se bazează, pe de o parte, pe considerente de ordin financiar (pierderile de venit legate de pensionare) sau pe considerente de natură personală (încadrarea într-un mediu societal, ducerea unui mod activ de viață).

14.5 Reeșind din circumstanță că excepția de neconstituționalitate este un instrument de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale și excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată doar în cadrul unui proces declanșat în instanțele de drept comun, și poate

fi ridicată doar ca un incident în cadrul examinării acțiunii principale consider că norma contestată are incidență asupra soluționării cauzei aflate pe rolul instanței de judecată.

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII.

15.1 Conform § 79-80 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea a menționat că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Curtea Constituțională prin hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție a hotărât că în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legii ce urmează a fi aplicată la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată la cererea părților sau din oficiu să sesizeze Curtea Constituțională. Curtea Constituțională în pct. 3 al hotărârii nr. 7 din 13 februarie 2001 „Pentru controlul constituționalității prevederilor art. 82 și art. 223 din Codul de procedură penală” de asemenea a statuat că „având în vedere dispozițiile art. 31 alin. (1) și (3) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională exercită nu numai controlul constituționalității actelor normative contestate, dar examinează și sensul atribuit acestora în practica aplicării lor de către organele de drept.”

15.2 Până în prezent nu există o hotărâre a Curții Constituționale, având ca obiect examinarea constituționalității dispozițiilor art. 61 alin. 2 din Legea 1544/93.

Scopul dreptului privind nediscriminarea este de a asigura tuturor persoanelor perspective egale și echitabile de acces la oportunitățile disponibile în societate. Facem alegeri în fiecare zi atunci când decidem cu cine socializăm, unde ne facem cumpărăturile și unde lucrăm. Preferăm anumite lucruri și anumiți oameni în locul altora.

Chiar dacă exprimarea preferințelor noastre subiective este un lucru comun și normal, este posibil ca în unele momente să exercităm funcții care ne plasează într-o poziție de autoritate sau care ne permit să luăm decizii ce pot avea un impact direct asupra vieților altora.

Este posibil să fim funcționari publici, comercianți, angajatori, proprietari de imobile sau medici și să decidem cu privire la modul în care facem uz de prerogativele publice sau de modul în care oferim bunurile și serviciile private. În aceste contexte impersonale, dreptul privind nediscriminarea intervine în alegerile pe care le facem.

În fiecare zi trebuie să ne amintim că fiecare persoană este egală în demnitate și drepturi în spiritul fraternității! Nu ne este permis să împărțim societatea pe principiul forme de proprietate ales de fiecare familie. Or obligația statului este de a apăra și proteja statul, de a încuraja cetățenii la dezvoltarea societății.

Urmând principiile Curții Europene de examinare a calității legii, în jurisprudența sa Curtea a reținut că o lege (prevedere legală) trebuie să fie suficient de accesibilă, clară și previzibilă și tratament echitabil și egal. O normă este clară, accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă (cauza Silver s.a. vs. Regatul Unit, 25 martie 1983). Consider că norma adoptată are un caracter neclar în aplicare, încălcând principiul clarității și previzibilității. Curtea

Constituțională a menționat: "Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile".

15.3 Astfel, condițiile de formă pentru sesizarea Curții Constituționale în cauză sunt întrunite.

15.4. Din aceste motive, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție și conform hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția RM.,

-solicite Curții Constituționale

Admiterea prezentei cereri.

Sesizarea Curții Constituționale privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a verifica constituționalitatea dispozițiilor :

Alin.2 din art.61 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr.1544 din 23 iunie 1993 " Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere."

Caracteristicile privind vechimea necesară pentru obținerea pensiei pentru colaboratorii organelor de forță au la bază condiții specifice a intensității activității, pericolului și riscului sporit care în final determină speranța de viață.

Principiul proporționalității, standard de analiză aplicat de Curtea Constituțională atunci când verifică justificarea unei ingerințe în exercițiul unui drept fundamental, impune ca un obiectiv să fie urmărit într-un mod coerent și sistematic (a se vedea HCC nr.24 din 2 octombrie 2018, §50). În acest caz, riscurile potențiale pentru sistemul public de asigurări sociale ne permite să considerăm că măsura contestată, care exclude dreptul la reexaminarea pensiei, nu concordă cu scopul protecției persoanei și nici cu scopul gestionării corecte a fondurilor sociale consolidată pe dispozițiile alin.2 din art.61 din legea 1544/93, potrivit cărora pensia pentru vechimea necesară în muncă se determină, ca și pensia pentru limită de vârstă, în funcție de perioada în care asiguratul a cotizat în fondul de asigurări sociale și în funcție de venitul mediu lunar asigurat [articolul 20 alin.(1) și articolul 21 alin.(1)]. Mai mult, în situația în care titularul dreptului la pensie militară atinge vârsta care îi conferă dreptul de a obține pensia pentru limita de vârstă, dar care optează, din motive de ordin financiar, pentru menținerea pensiei militare (pensiile având quantum egal sau pensia de militar fiind mai avantajoasă), continuând să activeze în câmpul muncii, acesta este privat de dreptul la reexaminarea pensiei sale, în sensul majorării quantumului ei. Prin urmare, prevederea contestată nu ia în considerare faptul că, continuând să activeze în câmpul muncii, titularul pensiei militare (Legea 1544/1993) contribuie la bugetul asigurărilor sociale de stat [articolul 4 alin.(1) din Legea privind sistemul public de asigurări sociale]. Aceste elemente confirmă faptul că și aceste persoane trebuie să aibă dreptul de a obține reexaminarea pensiei în cadrul sistemului public de asigurări sociale.

Art. 14 al Convenției Europene a Drepturilor Omului se referă la obligația statelor de a asigura exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute în acest document juridic internațional cu caracter regional fără discriminare de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice, avere, naștere etc.

Astfel, principiul nediscriminării prevăzut de Convenția Europeană își are originea în art. 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului care dispune: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității.”

Carta drepturilor Fundamentale stipulează, la rândul său, în art. 21: „Se interzice orice discriminare bazată în special pe motive de sex, rasă, culoare, origini etnice sau sociale, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri, opinii politice etc”.

În ceea ce privește Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în materia discriminării, este reglementată o dublă interdicție, în sensul că art. 14 nu consacră decât o interdicție limitată, în vreme ce Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană conține o interdicție generală, astfel încât toate persoanele aflate sub jurisdicția statelor contractante vor putea invoca în fața instanței europene încălcarea dreptului la nediscriminare de către autoritățile naționale nu numai cu privire la drepturile și libertățile garantate de Convenție, ci și cu privire la orice drept recunoscut în legislația națională a statului contractant în cauză

VI – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

16. La 07.12.2021 Curtea Constituțională a adoptat Decizia nr. 188 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.29g/2021, nr.134g/2021, nr.135g/2021, nr.146g/2021, nr.150g/2021, nr.155a/2021 și nr.264g/2021 privind excepția de neconstituționalitate și privind controlul de constituționalitate a articolului 61 alin.(1) din Legea nr.1544 din 23 iunie 1993 a asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul

de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri (recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne)

VII - LISTA DOCUMENTELOR

17. Cererea de chemare în judecată.

17.1 Încheierea privind acceptarea cererii de chemare în judecată și pregătirea pricinii pentru dezbateri judiciare.

VIII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

18. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Republica Moldova municipiul Chișinău
de stat (vezi §84 supra).

De altfel, titularul pensiei militare (Legea 1544/93) care continuă să activeze în câmpul muncii nu va putea să pretindă reexaminarea pensiei sale, fiindu-i încălcat drepturile la asistență și la protecție socială și la egalitate. Această concluzie este

22 noiembrie 2022

Kovali Vladimir

Dosarul nr. 3-2329/2022
2-22132620-12-3-09092022-1

ÎNCHEIERE

01 decembrie 2022

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Râșcani)

În componența:

Președintele ședinței,

Judecătorul

grefier

Cazacu Grigorii

Cibotari Cristina

examinând în ședință publică cererea avocatului Kovali Vladimir în interesele reclamantului Moroz Oleg cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ intentată de Moroz Oleg împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Inspectoratul General al Poliției, privind anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Ialoveni nr. 40/2022/22564 din 20.07.2022 și a răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 1632 din 15.08.2022, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil privind recalcularea pensiei,

a c o n s t a t a t:

Moroz Oleg a înaintat acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Inspectoratul General al Poliției, privind anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Ialoveni nr. 40/2022/22564 din 20.07.2022 și a răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 1632 din 15.08.2022, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil privind recalcularea pensiei.

În cadrul ședinței de judecată din 22.11.2022 avocatul Kovali Vladimir în interesele reclamantului Moroz Oleg a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În motivarea cererii a indicat că, reclamantul Moroz Oleg Simion, la data de 20.07.2022 a depus în adresa Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Ialoveni, cererea înregistrată cu nr. 1487 privind recalcularea pensiei, prin includerea perioadei 11.07.2014-19.05.2022 în vechimea de muncă.

Afirmă că prin Decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Ialoveni nr. 40/2022/22564 din 20.07.2022 a fost respinsă cererea de recalculare a pensiei bazându-se pe prevederile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544-XII din 23.06.1993, motivând că dreptul la pensie apare o singură dată după eliberarea din serviciu și că beneficiază de pensie pentru vechime în muncă începând cu data de 04.06.2014.

Susține avocatul reclamantului că la data de 15.08.2022, din partea Casei Naționale de Asigurări Sociale a primit răspunsul nr. 1632 prin care i-a fost refuzat în satisfacerea cererii prealabile, depuse în anularea Decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Ialoveni precitate, astfel Casa Națională Asigurări Sociale a motivat poziția sa că în conformitate cu prevederile art.61 al Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544-XII din 23.06.1993, recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul

administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Pensiile stabilite persoanelor din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciul militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculat după trecerea în rezervă sau în retragere.

Invocă avocatul că prin prisma celor expuse din normele menționate, dreptul la pensie apare o singură dată după eliberare din serviciu, cu dreptul de a fi recalculată în condițiile legii. Consideră ca norma adoptată are un caracter neclar în aplicare, încălcând principiul clarității și previzibilității.

Astfel susține că, în Hoărărea nr. 26 din 23.11.2010, Curtea Constituțională a menționat că pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o norma de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile.

Or, invocă avocatul reclamantului că, art.51 din Legea precitată prevede clar în articolul 51 că: (1) în cazul apariției unor circumstanțe care implică modificarea mărimilor pensiilor stabilite pentru militarii în termen și familiile acestora, recalcularea pensiilor se efectuează în termenele stabilite de Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii. (2) Recalcularea pensiilor pentru militarii care au îndeplinit serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și pentru familiile acestora se efectuează de la data de 1 a lunii următoare celei în care au survenit circumstanțele ce cauzează modificarea mărimii pensiei. Totodată, dacă pensionarul beneficiază de dreptul la majorarea pensiei, diferența de pensie i se poate plăti doar pentru 12 luni trecute.

Iar Legea nr.156/1998 conține normele articolului 33, care prevede:

(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul: a) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie; b) transferării la altă categorie de pensie; c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă.

(2) Reexaminarea drepturilor la pensie în cazul prevăzut la alin.(1) lit.a) se efectuează și pentru pensionarii care și-au realizat dreptul la pensie până la 1 ianuarie 1999, dar numai la prezentarea documentelor ce confirmă stagiul de cotizare.

(3) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi.

(4) Pensionarul care solicită transferul la una dintre categoriile de pensii prevăzute de prezenta lege de care a beneficiat anterior poate opta pentru pensia stabilită anterior luând în considerare toate indexările și recalculările efectuate până la data transferului.

(4¹) Pensionarii care activează sau au activat în câmpul muncii după realizarea/reexaminarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă/pensie de dizabilitate în condițiile prezentei legi pot solicita reexaminarea pensiei nu mai des decât o dată la doi ani, cu condiția că pensia calculată conform formulelor din anexe, părți integrante ale prezentei legi, este mai mare decât pensia aflată în plată.

(4²) Reexaminarea pensiilor pentru limită de vârstă, stabilite până la 1 ianuarie 2019, se efectuează în raport cu stagiul de cotizare cumulativ după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vârstă, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.1¹.

(4³) Reexaminarea pensiilor de dizabilitate, stabilite până la 1 ianuarie 2022, se efectuează în raport cu stagiul de cotizare cumulată după realizarea dreptului la pensie de dizabilitate, conform eşalonării prevăzute în tabelul nr.1².

(5) Noile drepturi la pensie se acordă începând cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale. În cazul transferării la altă categorie de pensie prevăzută de prezenta lege, termenul de transfer se stabilește conform art.11 alin.(2).

(6) Cererea de reexaminare a pensiei pentru limită de vârstă în condițiile alin.(4¹) și (4²), precum și cererea de reexaminare a pensiei de dizabilitate în condițiile alin.(4¹) și (4³) se depun la organul teritorial de asigurări sociale de la domiciliul asiguratului sau, în formă electronică, prin intermediul portalului guvernamental unic al serviciilor publice, al portalului guvernamental al cetățeanului ori al paginii web oficiale a Casei Naționale de Asigurări Sociale.

Menționează avocatul reclamantului că persistă concurenței normelor de drept care au relevanță la recalcularea pensiilor persoanelor pensionate pe linia MAI și care continuă să activeze atât în cadrul MAI cât și în economia națională.

Astfel în baza argumentelor invocate mai sus, consideră ca există o incertitudine privind constituționalitatea normei menționate care urmează a fi aplicate de instanța de judecată, iar conform Hotărârii pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), p.76-în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.

Susține avocatul reclamantului că excepția dată de neconstituționalitate este invocată în cadrul procesului contenciosului administrativ declanșat, iar eventuala declarare drept neconstituțională a normei incidente ar da posibilitatea instanței de soluționare a litigiului declanșat. În final, consideră că sunt întrunite toate cele patru condiții la care trebuie să se limiteze verificarea judecătorului ordinar (p.82 din Hotărâre) și anume, actul contestat - norma din Legea 1544/1993- este cuprins de art. 135 alin. (1) Constituție, excepția este ridicată de una din părți, prevederile contestate urmează a fi aplicate de instanță la soluționarea cauzei, totodată anterior Curtea Constituțională nu s-a pronunțat pe marginea prevederilor date.

Analizând argumentele ce vizează ridicarea excepției de neconstituționalitate și raportându-le, per ansamblu, la chestiunea abordată, instanța de judecată consideră necesar de a ridica excepția de neconstituționalitate cu sesizarea în acest sens a Curții Constituționale a Republicii Moldova din următoarele considerente.

În corespundere cu art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor prezentului cod.

În acord cu art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171.

Conform art. 230 din Codul administrativ, încheierile judecătorești care se motivează se emit în procedură scrisă. Dacă consideră necesar, instanța de judecată citează participanții la proces.

În conformitate cu art. 12¹ din Codul de procedură civilă, (1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi

aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîna pledoariile.

(4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin.(2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Instanța de judecată reține că avocatul Kovali Vladimir în interesele reclamantului Moroz Oleg, pretinde neconstituționalitatea art. 61 alin. (1) și (2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544-XII din 23.06.1993 care prevede:

”(1) Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

(2) Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere.”

Totodată avocatul Kovali Vladimir în interesele reclamantului Moroz Oleg, pretinde neconstituționalitatea art. 33 alin (1) lit. c) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14.10.1998 și anume:

(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă.

La fel, instanța de judecată atestă că cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate enunțată, întrunește exigențele legale și urmează a fi admisă or, obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, excepția este ridicată de către subiectul abilitat de lege cu acest drept, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale a Republicii Moldova având ca obiect prevederile contestate.

În lumina celor menționate supra și în conformitate cu art. 2, 195, 230 din Codul administrativ, art. 12¹, 269-270 din Codul de procedură civilă, instanța de judecată,

d i s p u n e:

Se admite cererea avocatului Kovali Vladimir în interesele reclamantului Moroz Oleg cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ intentată de Moroz Oleg împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, terț Inspectoratul General al Poliției, privind anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Ialoveni nr. 40/2022/22564 din 20.07.2022 și a răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 1632 din 15.08.2022, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil privind recalcularea pensiei.

Se sesizează Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la realizarea controlului constituționalității articolului art. 61 alin. (1) și (2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544-XII din 23.06.1993, precum și a articolului 33 alin (1) lit. c) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14.10.1998.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova prezenta încheiere, sesizarea avocatului reclamantului, copia acțiunii de contencios administrativ.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, se amână pledoariile.

Încheierea nu este susceptibilă de atac.

Președintele ședinței
Judecătorul

Cazacu Grigorii